

ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ПУЛЮЯ

ПРОЦКІВ ОКСАНА ІГОРІВНА

УДК 336.64

**ОБҐРУНТУВАННЯ ПРОЕКТУ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ПІДПРИЄМСТВА (НА ПРИКЛАДІ ТОВ «ОСП КОРПОРАЦІЯ ВАТРА»)
076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»**

АВТОРЕФЕРАТ

на здобуття освітнього ступеня «магістр»

Тернопіль – 2019

Дипломною роботою за освітнім рівнем «магістр» є рукопис.

Робота виконана на кафедрі економіки та фінансів Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

Науковий керівник:

кандидат економічних наук, доцент
Винник Тетяна Михайлівна,
доцент кафедри економіки та
фінансів, Тернопільський
національний технічний університет
імені Івана Пулюя

Рецензент:

кандидат економічних наук, доцент
Бурліцька Оксана Петрівна,
доцент кафедри промислового
маркетингу, Тернопільський
національний технічний університет
імені Івана Пулюя

Захист відбудеться 27 грудня 2019 р. о 14:00 год. на засіданні
екзаменаційної комісії № 60 у Тернопільському національному технічному
університеті імені Івана Пулюя

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. За умов глобалізації, вільної конкуренції, неспинного науково-технічного прогресу підприємства прагнуть забезпечити ефективність діяльності в довгостроковій перспективі. Дієвим інструментом вирішення цього завдання є диверсифікація, за допомогою якої суб'єкти господарювання мають змогу адаптуватись до нових умов господарювання, максимально та ефективно використовувати можливості розвитку, посилювати конкурентну позицію на ринкових сегментах.

Дослідження сутності поняття «диверсифікація», ознак диверсифікації, чинників впливу, напрямів, цілей, методичних положень з аналізу диверсифікаційних заходів на підприємстві, відображено у наукових працях таких провідних зарубіжних та вітчизняних науковців: І. Ансоффа, Л.А. Л.М. Бутенка, І.І. Давидової, П. Друкера, Ф. Котлера, О.Р. Мазуренко, Й.М. Петровича, Н.Ю. Подольчака, С.М. Попової, М. Портера, Р. Румельта, І.Б. Скворцова, О.С. Скибінського, А.А. Томпсона-мл, В.В. Трубочаніна, О.О. Цогли, Н.І. Чухрай, Й. Шумпетера та ін. Проте, незважаючи на вагомий досвід зарубіжних та вітчизняних вчених при вивченні проблем диверсифікації на підприємстві, існує ряд питань дискусійного характеру. Зокрема, слід уточнити сутність поняття «диверсифікація», узагальнити чинники впливу на диверсифікацію, види диверсифікації, розвинути характерні особливості диверсифікації, вплив диверсифікації на ефективність діяльності підприємства. Перелічені питання зумовили актуальність вказаної теми магістерського дослідження.

Мета і завдання дослідження. Мета магістерської роботи передбачає розробку теоретичних підходів та практичних рекомендацій, спрямованих на обґрунтування проекту диверсифікації діяльності підприємства.

Для досягнення вказаної мети доцільно зосередити увагу на вирішенні наступних завдань:

- розвинути сутність та значення поняття «диверсифікація»;
- виокремити види, інструменти та класифікаційні ознаки диверсифікаційних заходів на підприємстві;
- оцінити виробничий потенціал ТОВ «ОСП Корпорація ВАТРА»;
- провести аналіз фінансового стану ТОВ «ОСП Корпорація ВАТРА»;
- оцінити потенціал прибутковості досліджуваного підприємства;
- окреслити стратегічні напрями розвитку вітчизняного ринку світлотехніки та виокремити місце ТОВ «ОСП Корпорація ВАТРА» в конкурентному середовищі;
- обґрунтувати економічну ефективність удосконалення виробничої стратегії підприємства за рахунок диверсифікації.

Об'єктом дослідження є господарська діяльність підприємства та її диверсифікація.

Предметом дослідження є фінансово-господарська діяльність ТОВ «ОСП Корпорація ВАТРА» та обґрунтування її диверсифікації.

Методи дослідження. Робота базується на методах вертикального та горизонтального аналізу, статистичних порівнянь, методах індукції та дедукції, коефіцієнтного аналізу, методу узагальнення.

Інформаційною базою магістерської роботи є наукові праці вітчизняних та зарубіжних, статистична інформація Державної служби статистики України, електронні ресурси, фінансова та статистична звітність підприємства ТОВ «ОСП Корпорація ВАТРА», законодавчо-нормативні акти.

Наукова новизна отриманих результатів. Особистий внесок автора становлять наступні положення:

- *вперше запропоновано:* проєкт з модернізації системи дистанційного керування зовнішнім освітленням міст та трансформаторної підстанції; нову лінію «LSP 2500» з обробки корпусних деталей до промислових світильників типу ГСП17В і налагодження виробництва освітлювальних ламп на основі енергоощадних світлодіодів (Light Emmiting Diode – світловипромінюючий діод).

- *дістали подальшого розвитку:* шляхом узагальнення результатів вітчизняних та зарубіжних авторів розкрито теоретико-методичні аспекти диверсифікації; виокремлено види, наведено інструменти та ознаки диверсифікаційних заходів на підприємстві; оцінено виробничий потенціал ТОВ «ОСП Корпорація Ватра»; оцінено фінансовий стан та визначено потенціал прибутковості ТОВ «ОСП Корпорація Ватра».

Практичне значення одержаних результатів полягає у теоретичному обґрунтуванні й розробці практичних рекомендацій щодо диверсифікації діяльності підприємства (на прикладі ТОВ «ОСП Корпорація ВАТРА» для вибору стратегії його розвитку.

Апробація результатів роботи та публікації. За результатами дослідження опубліковано тезу доповіді на III Міжнародній науково-практичній конференції «Формування механізму зміцнення конкурентних позицій національних економічних систем у глобальному, регіональному та локальному вимірах» (5 квітня 2019 р.)

Структура та обсяг дослідження. Магістерська робота складається із вступу, шести розділів, висновків, списку використаних джерел із 98 найменувань, 5 додатків. Загальний обсяг магістерської роботи складає 118 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність магістерської роботи, визначено мету та основні завдання, сформульовано об'єкт, предмет, методи дослідження, відображено практичне значення отриманих результатів, наведено дані щодо апробації результатів магістерського дослідження за визначеною темою.

У першому розділі «Теоретико-методичні підходи до диверсифікації діяльності на підприємстві» висвітлено сутність та значення диверсифікації підприємства, проаналізовано види та класифікацію

диверсифікаційних заходів на підприємстві, розкрито концепцію та інструменти диверсифікації.

Досліджуючи дану проблему, встановлено, що під диверсифікацією одночасно розуміють і розподіл капіталів між різними об'єктами вкладень, і проникнення в нові галузі та сфери діяльності, і розширення географічних меж діяльності, і розширення асортименту, номенклатури продукції підприємства, і навіть її модифікація теж вважається диверсифікацією.

Головними причинами, які спонукають менеджмент підприємства щодо прийняття рішення про диверсифікацію діяльності є часткове використання ресурсів, зниження прибутку від основного виробництва, скорочення попиту на продукцію, створення нових робочих місць, постійний ріст конкуренції та науково-технічного прогресу.

Процес диверсифікації має певну цільову спрямованість, як і кожен з економічних процесів, що здійснюється суб'єктами господарювання. До варіантів цільової спрямованості можна віднести підвищення ефективності від результатів господарсько-фінансової діяльності, отримання економічної вигоди.

Основним змістом процесу диверсифікації є розвиток декількох незалежних або обслуговуючих виробництв, розробка нових видів товарів, робіт, послуг. Тому, до категорії «диверсифікація» пропонуємо віднести таку систему параметрів:

- мета (цільова орієнтація) – адаптація до ринкових умов, посилення конкурентоспроможності, підвищення фінансової стійкості та досягнення довготривалої стабільності;

- основний фактор – зменшення залежності підприємства від однієї асортиментної групи; - спосіб – освоєння нових видів продукції, в т.ч. з інших галузей, нових технологій, нових ринків, нових інструментів управління і розподілу інвестиційних ресурсів;

- фінансове забезпечення – нові способи залучення фінансових ресурсів.

У роботі проаналізовано види та класифікацію диверсифікаційних заходів. Виокремлено види диверсифікації за сферою діяльності (товарна, технологічна, маркетингова, фінансова, інформаційна); за цілями (стратегічна і тактична); за організаційною формою (зовнішня); за відношенням до виду діяльності (зв'язана, незв'язана); за напрямом здійснення (горизонтальна, вертикальна, конгломератна, змішана); за величиною суб'єктів господарювання (великого, малого і середнього підприємництва); за формою підприємництва (диверсифікація на підприємствах, у банках, концернах, конгломератах, промислово-фінансових групах тощо); за іншими ознаками (організаційна, функціональна, ресурсна, портфельна тощо).

В процесі дослідження також розглянуто основні етапи розвитку диверсифікації. Кожен етап характеризується відповідними передумовами, які обумовили розвиток різних видів диверсифікації. Основними етапами розвитку диверсифікації в історичному аспекті є такі:

1 етап – масове виробництво (до кінця 20-х рр. ХХ ст.);
2 етап – масовий збут (до середини 50-х рр. ХХ ст.); 3 етап – постіндустріальне суспільство;

4 етап – розвиток інформаційних і комп’ютерних технологій (з початку 90-х рр. ХХ ст.).

5 етап – соціально-орієнтоване суспільство ХХІ ст.;

6 етап – етап глобалізація сучасного світу ХХІ ст.

Такі етапи еволюціонування диверсифікації запропоновані через те, що на сьогодні спостерігаємо посилення глобалізації сучасного світу, прагнення суспільства ефективно використовувати ресурси без значної шкоди навколишньому середовищу.

На здійснення диверсифікації впливають різноманітні чинники. Якщо не конкретизувати галузі, сфери діяльності суб’єктів господарювання, узагальнюємо чинники зовнішнього і внутрішнього середовищ, що спричиняють значний вплив на диверсифікацію діяльності підприємств. До чинників зовнішнього середовища відносимо споживачів, конкурентів, ринкові коливання, органи державного управління, законодавчо-нормативні акти, глобалізацію. До чинників внутрішнього середовища відносимо стратегічні, економічні, організаційно-управлінські, матеріально-технічні, соціальні, інвестиційноінноваційні. В умовах сприятливого внутрішнього та зовнішнього середовищ вибір цієї стратегії на підприємствах передбачатиме активізування різних напрямків діяльності, розвиток інноваційної та інвестиційної діяльності тощо.

Для забезпечення ефективного розвитку диверсифікації на підприємствах необхідно враховувати такі її характерні особливості: еволюційність, структурованість, багатоаспектність, комплексність, цілеспрямованість, емереджентність, динамізм, синергійність, наявність зворотного зв’язку.

У другому розділі «Аналіз фінансово–господарської діяльності ТОВ «ОСП Корпорація ВАТРА» дано економічну оцінку виробничого потенціалу ТОВ «ОСП Корпорація ВАТРА», проаналізовано фінансовий стан досліджуваного підприємства, зокрема досліджено майно та джерела його утворення, проведено аналіз ліквідності, фінансової стійкості та ділової активності.

ТОВ «ОСП Корпорація ВАТРА» – світлотехнічне виробниче підприємство, що займається проектуванням, конструюванням та виготовленням освітлювальних приладів.

Проведений аналіз техніко-технологічної складової виробничого потенціалу ТОВ «ОСП Корпорація ВАТРА» показав, що матеріально-технічний рівень підприємства є задовільним.

Вартість основних засобів протягом досліджуваного періоду стабільно зростала: у 2018 році порівняно з 2014 на 54%, або на 8623 тис.грн.. Це свідчить про зростання виробничих можливостей підприємства, інтенсивності виробництва, однак мають вплив також інфляційні чинники.

Виведення частини основних засобів та збільшення амортизаційної вартості старого обладнання призвело до зростання коефіцієнту зносу. Наразі більше 60% обладнання є придатним для використання, про що свідчить значення коефіцієнту придатності.

Облікова кількість штатних працівників в цілому має негативну динаміку. В 2018 році облікова кількість штатних працівників зменшилась порівняно з 2014 роком на 31 особу або на – 6,2 %. Продуктивність праці та фондоозброєність мають стійкі тенденції до зростання.

Дослідження виробничого потенціалу ТОВ «ОСП Корпорація ВАТРА» показало, що коефіцієнт матеріаловіддачі знижувався, отже, підприємство не має резервів для підвищення виробництва. Зростання показника матеріаломісткості на ТОВ «ОСП Корпорація ВАТРА» протягом досліджуваного періоду ілюструє негативну тенденцію збільшення матеріальних витрат на 1 грн. випущеної продукції.

Аналізуючи економічні показники, ми бачимо, що з 2014 року спостерігається тенденція до збільшення вартості активів, що є позитивним у діяльності ТОВ «ОСП Корпорація ВАТРА». У складі необоротних активів найбільшу частину складають основні засоби. Незавершені капітальні інвестиції мають тенденції до зменшення майже наполовину, що свідчить про зменшення ремонтів обладнання. Зате має місце стаття «довгострокові фінансові інвестиції», що свідчить про незначні вкладення коштів підприємства. У складі оборотних активів спостерігається зростання запасів підприємства на 10072 тис. грн або 122%. Зростання дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги на 11311 тис грн або на 101% свідчить про погіршення платіжної дисципліни контрагентами (табл.1).

Таблиця 1

Аналіз складу майна ТОВ «ОСП Корпорація ВАТРА» 2014-2018р

Статті, тис. грн.	2014	2015	2016	2017	2018	відхилення	
						2018- 2014	2018/ 2014
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>
I. Необоротні активи	19660	21622	26730	29365	37679	18019	192
Нематеріальні активи	192	169	146	125	103	-89	54
Незавершені капітальні інвестиції	2384	578	2587	4572	1183	-1201	49
Основні засоби	17052	20843	23965	24588	36313	19256	213
Довгострокові фінансові інвестиції	32	32	32	80	80	48	250
II. Оборотні активи	27072	30614	30454	38379	49948	22871	180
Запаси	8234	10223	12215	14093	18306	10072	222
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	11188	14952	16247	19773	22499	11311	201
Дебіторська заборгованість за розрахунками за виданими авансами	298	558	701	2886	2013	1715	676

1	2	3	4	5	6	7	8
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	2003	382		398		-2003	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	4503	4433	1252	1017	572	-3931	13
Гроші та їх еквіваленти	826	11	8	12	6503	5677	787
Витрати майбутніх періодів					16	16	-
Інші оборотні активи	20	55	31	200	39	19	195
БАЛАНС	46732	52236	57184	67744	87627	40895	187

Аналіз фінансових ресурсів підприємства показав, що з кожним роком збільшується вартість власного капіталу. Така тенденція відбувається в основному за рахунок зростання чистого прибутку підприємства та погашення неоплаченого капіталу засновниками.

Підприємство не здійснює інвестиційної діяльності, оскільки за балансом відсутні довгострокові зобов'язання. Поточні зобов'язання кожного року збільшуються, що підриває фінансову стійкість підприємства та робить його залежним від кредиторів (рис.1)

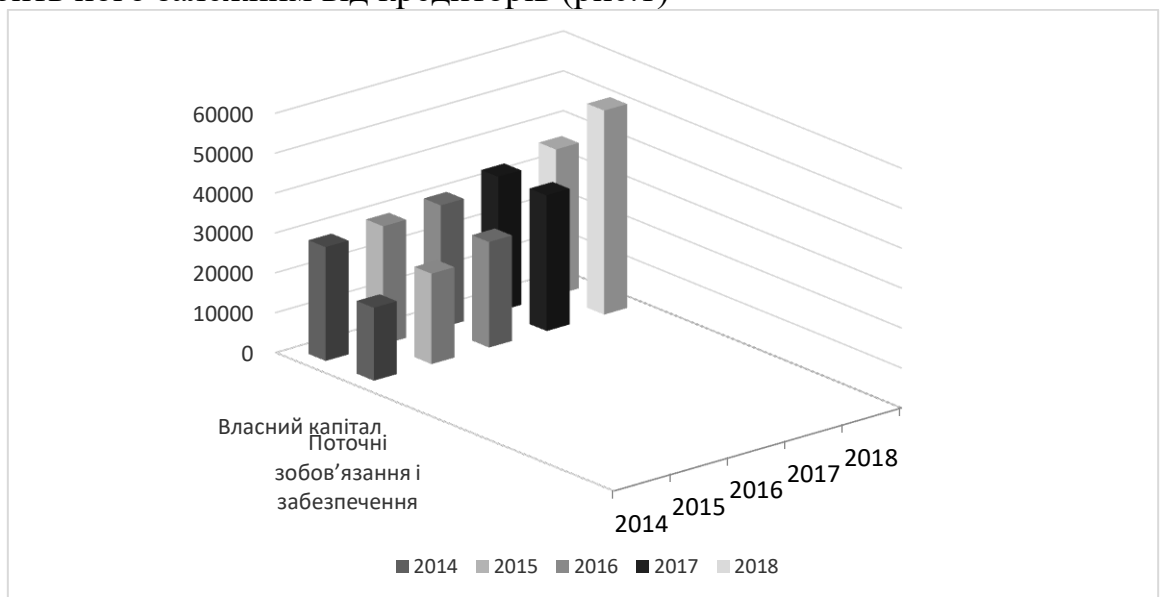

Рисунок 1. Структура фінансових ресурсів ТОВ «ОСП Корпорація ВАТРА» за 2014-2018рр.

Діагностика показників ліквідності свідчить, що зниження платоспроможності відбулось за рахунок зростання дебіторської заборгованості внаслідок відволікання оборотних коштів. У зв'язку з цим основним завданням на підприємствах повинно бути покращення управління дебіторською заборгованістю.

В цілому, підприємство є фінансово незалежним, власники майже повністю фінансують своє підприємство, присутнє низьке покриття боргів власним капіталом. Незначне зниження значення коефіцієнтів оборотності на

підприємстві є ознакою спаду ділової активності, що негативно позначилось і на рентабельності (прибутковості), і, як наслідок, на зниженні ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства.

У третьому розділі «Оцінка потенціалу прибутковості підприємства як детермінанта управлінських рішень щодо вектору його подальшого розвитку» проведено агрегований аналіз фінансових результатів господарської діяльності ТОВ «ОСП Корпорація ВАТРА», визначено вплив прибутку на фінансові показники діяльності підприємства та проведено факторний аналіз рентабельності.

На основі аналізу звіту про фінансові результати ТОВ «ОСП Корпорація ВАТРА» за 2014-2018рр. оцінено рівень та динаміку фінансових результатів діяльності. Розрахунки свідчать, що фінансово-господарська діяльність ТОВ «ОСП Корпорація ВАТРА» протягом 2014-2018 років була ефективною.

У 2018 році відбулося зростання величини чистого прибутку в порівнянні з 2014 роком на 564 тис. грн. або 31%. Якщо порівнювати 2018 рік з показниками 2017 видно, що році прибуток зменшився в порівнянні на 620 тис. грн. або на 19,7 %.

При розподілі прибутку мало приділяється уваги соціальним потребам працівників. Лише 15% від прибутку підприємства потрапляє на задоволення цих соціальних потреб, а 75% від прибутку направляється на вдосконалення виробничого процесу, 10% прибутку направляється в фонди преміювання.

Рентабельність підприємства свідчить, що кожна одиниця активів у 2014 році приносить 3,9 грн. чистого прибутку. У 2018 р. показник зріс до 4,3. Це позитивна тенденція, оскільки підприємству кожна одиниця активів стала приносити більше прибутку. Тому активи у 2018 році використовуються більш ефективно.

Рентабельність власного капіталу за весь досліджуваний період не досягла нормативного значення. На 1 грн. вартості власного капіталу підприємство отримує 6,4 та 10,3 грн. прибутку, відповідно у 2014 та 2018 роках. У проміжних роках значення показника коливається. Отже, що капітал виробничого підприємства використовується ефективніше ніж активи.

Рентабельність основних засобів за весь досліджуваний період крім 2016 року досягла нормативу, що свідчить про позитивну динаміку діяльності підприємства.

Розрахований коефіцієнт рентабельності продажів засвідчив невисокий рівень ефективності діяльності, проте він має позитивну динаміку протягом трьох останніх років.

Факторний аналіз прибутковості ТОВ «ОСП Корпорація ВАТРА» за 2014 - 2018 рр. показав, що за рахунок доходу прибуток у 2018 році збільшився на 36,44 тис. грн, за рахунок зміни витрат зріс на 153,2 тис. грн.

Зростання чистого прибутку є позитивним явищем, оскільки прибуток – це стале джерело фінансування розвитку виробництва, задоволення соціальних і матеріальних потреб працівників підприємства, благодійної діяльності.

У четвертому розділі «Спеціальна частина» подано аналіз та стратегічні напрями розвитку вітчизняного ринку світлотехніки та проведено оцінку конкурентного середовища в контексті диверсифікації діяльності.

Світлотехнічний ринок України включає в себе продавців та виробників світильників, джерел світла, супутніх товарів. Ринок останнім часом динамічно зростає і витримує конкуренцію серед західних підприємств. Обсяг світлотехнічного ринку України до 2019 р. досяг рівня 150 млн. \$ на рік. При цьому продаж світильників приносить 100-120 млн. \$ на рік, решта припадає на джерела світла і супутні товари. Світові тенденції світлотехнічного ринку відзначаються динамічним ростом та зростанням обсягів виробництва та реалізації продукції на ринку. Згідно з оцінками фахівців, обсяг світового ринку світлотехніки в 2016 році складав близько 88,7 млрд. дол., що на 5,72% більше, ніж у попередньому періоді та на 10,59%, ніж у 2014 році. В подальші періоди теж відбувається помірне зростання ринку, зокрема до кінця 2017 року зростання обсягів виробництва та реалізації світлотехнічної продукції відбулося до рівня 93,8 млрд. дол., в 2018 р. – 105,1 млрд. дол.

На основі використання SWOT-аналізу визначено основні моменти слабких, та сильних сторін, загроз і можливостей підприємства. Оцінивши зазначені можливості і загрози безпосереднього оточення, сильні і слабкі сторони підприємства, бачимо, що сильних сторін більше ніж слабких, проте можливостей менше ніж загроз(табл.2).

Таблиця 2

Таблиця SWOT-аналізу ТОВ «ОСП Корпорація «Ватра»

Внутрішнє середовище	Сильні сторони (Си)	Слабкі сторони (Сл)
	1.Висококваліфікований персонал. 2.Потужна матеріально-технічна база. 3. Гнучка політика керівництва. 4. Хороша репутація у клієнтів.	1.Значне скорочення чисельності персоналу. 2. Застаріле обладнання. 3. Недостатньо високий прибуток. 4. Додаткові транспортні витрати. 5. Застарілий асортимент
Зовнішнє середовище	Можливості (М)	Загрози (З)
	1.Розширення виробництва. 2. Вихід на нові ринки. 3. Налагодження роботи з постачальниками інших регіонів.	1.Поява нових конкурентів та зростаючий конкурентний тиск. 2. Збільшення цін на матеріали. 3. Зниження репутації.

Підприємство позиціонує у нижній частині матриці SWOT-аналізу. На цьому етапі розвитку для нього характерною є стратегія формування конкурентних переваг та посилення позицій на ринку. Для цього потрібно: зміцнити свої позиції на вітчизняному ринку; вийти на нові зарубіжні ринки; забезпечувати імідж кращого виробника, а ніж конкуренти.

Проаналізувавши можливості інноваційного розвитку вітчизняних підприємств світлотехнічної галузі виявлено, що резерви його активізації є

достатньо різноплановими. Важливим чинником успішного функціонування на ринку світлотехнічної продукції є розробка інноваційної стратегії. Відзначено, що для ТОВ «ОСП Корпорація «Ватра» доцільно обрати до розробки еволюційну комплексну інноваційну стратегію, як поєднання продуктивних і процесних інновацій. Для реалізації інноваційної стратегії і, як наслідок, підвищення конкурентоспроможності підприємства та обмеження негативного впливу зовнішнього середовища на діяльність ТОВ «ОСП Корпорація «Ватра», запропоновано здійснити низку інноваційних заходів.

У п'ятому розділі «Обґрунтування економічної ефективності» приведено напрями вдосконалення виробничої стратегії підприємства шляхом модернізації системи дистанційного керування зовнішнім освітленням міст, системи дистанційного керування трансформаторної підстанції та виробничого обладнання.

При проведенні дослідження обґрунтовано доцільність розширення діяльності ТОВ «ОСП Корпорація «Ватра» і налагодження на існуючих потужностях виробництва освітлювальних ламп на основі світлодіодів. Запропоновано заходи з підготовки виробництва та освоєння нового виробу, яка одночасно буде важливою первинною метою діяльності відповідних служб підприємств, та з іншого боку засобом досягнення загальної і кінцевої мети діяльності підприємств – випуску якісної та конкурентоспроможної продукції, фінансово доступної для споживачів.

Напрямом інноваційного розвитку є реалізація проекту диверсифікації з технічного переозброєння виробництва за рахунок впровадження нової лінії «LSP 2500». Це забезпечить спрощення технічного процесу та підвищення продуктивності обладнання, дозволить більш якісно обробляти корпусні деталі, економити різного роду ресурси, та отримати новий конкурентоспроможний за показниками ціни та якості.

Щоб реалізувати проєкт диверсифікації ТОВ «ОСП Корпорація «Ватра» повинне тимчасово створити матричну структуру управління проєктом, у якій будуть задіяні основні підрозділи підприємства під керівництвом головного інженера. Впровадження такої структури забезпечить ефективніше використання часу, постійний контроль за термінами та якістю виконання робіт, контроль за витрачанням коштів та інших ресурсів, оперативне реагування на будь-які непередбачені ситуації та внесення можливих змін у інноваційний проєкт.

Результати розрахунків показують, що термін окупності витрат по проєкту диверсифікації складе більше двох років – 2,75 року. Індекс прибутковості складає 1,09. Рентабельність проєкту диверсифікації становить 48%. Всі показники набувають значення вище нормативів, тому запропонований проєкт диверсифікації можна прийняти до уваги та реалізовувати впродовж наступних трьох років.

У шостому розділі «Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях» відображено організацію роботи з забезпечення та фінансування охорони праці на ТОВ «ОСП Корпорація Ватра», наведено основні заходи щодо безпеки в надзвичайних ситуаціях.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

За умов світової глобалізації, конкуренції, науково-технічного прогресу, фінансово-економічної кризи та інших чинників, підприємства прагнуть забезпечити сталий розвиток своєї діяльності в довгостроковій перспективі. Ефективним інструментом вирішення цього завдання є диверсифікація. Через впровадження диверсифікації суб'єкти господарювання мають змогу адаптуватись до нових умов господарювання, максимально та ефективно використовувати можливості розвитку, посилити конкурентну позицію на ринкових сегментах.

Опрацювання значного спектру літературних джерел дозволило нам сформулювати наступне визначення: диверсифікація – це комплексний, структурно-логічний процес розвитку різних видів діяльності, створення нових і удосконалення наявних товарів, робіт, послуг з метою функціонування та закріплення конкурентних позицій на різних ринках, на основі раціонального розподілу та ефективного використання ресурсів, що залежить від величини суб'єкта господарювання.

Значна кількість видів диверсифікації дала підставу узагальнити і систематизувати основні їх види за такими ознаками: за сферою діяльності (товарна, технологічна, маркетингова, фінансова, управлінська, інформаційна тощо); за цілями (стратегічна, тактична); за напрямом здійснення (горизонтальна, вертикальна, конгломератна, змішана); за організаційною формою (зовнішня, внутрішня); за відношенням до виду діяльності (зв'язана, незв'язана); за іншими ознаками (організаційна, функціональна, ресурсна, портфельна тощо); за величиною суб'єктів господарювання (великого, середнього та малого підприємництва), за формами підприємництва (підприємства, банки, промислово-фінансові групи, конгломерати, концерни тощо).

На здійснення диверсифікації впливають зовнішні та внутрішні чинники. До чинників зовнішнього середовища відносимо споживачів, конкурентів, ринкові коливання, органи державного управління, законодавчо-нормативні акти, глобалізацію. До чинників внутрішнього середовища відносимо стратегічні, економічні, організаційно-управлінські, матеріально-технічні, соціальні, інвестиційно інноваційні. В умовах сприятливого внутрішнього та зовнішнього середовищ вибір цієї стратегії на підприємствах передбачатиме активізування різних напрямків діяльності, розвиток інноваційної та інвестиційної діяльності тощо.

Для забезпечення ефективного розвитку диверсифікації на підприємствах необхідно враховувати такі її характерні особливості: еволюційність, структурованість, багатоаспектність, комплексність, цілеспрямованість, емереджентність, динамізм, синергійність, наявність зворотного зв'язку.

ТОВ «ОСП Корпорація ВАТРА» – світлотехнічне виробниче підприємство, що займається проектуванням, конструюванням та виготовленням освітлювальних приладів.

Результати проведеного аналізу техніко-технологічної складової виробничого потенціалу ТОВ «ОСП Корпорація ВАТРА» показали, що матеріально-технічний рівень підприємства є задовільним.

Вартість основних засобів протягом досліджуваного періоду стабільно зростала: у 2018 році порівняно з 2014 на 54%, або на 8623 тис.грн.. Це свідчить про зростання виробничих можливостей підприємства, інтенсивності виробництва, однак мають вплив також інфляційні чинники.

Коефіцієнт зносу мав тенденцію до зростання, що пов'язано із виведенням частини основних засобів та збільшенням амортизаційної вартості старого обладнання. Коефіцієнт придатності показує що наразі більше 60% обладнання є придатним для використання у процесі виробничо-господарської діяльності. Для нашої країни це дуже високе значення. Отже, підприємство своєчасно оновлює основні фонди.

Облікова кількість штатних працівників в цілому має негативну динаміку. В 2018 році облікова кількість штатних працівників зменшилась порівняно з 2014 роком на 31 особу або на – 6,2 %.

Продуктивність праці та фондоозброєність мають стійкі тенденції до зростання, що свідчить про закономірний процес розвитку виробництва. Фондозабезпеченість також показує потенційні можливості інтенсифікації виробництва. Частка прибутку на 1-го працюючого та частка оплати праці у собівартості теж вказують на зростання.

Вивчення виробничого потенціалу ТОВ «ОСП Корпорація ВАТРА» показало, що показник матеріаловіддачі характеризує число обертів матеріальних запасів. Коефіцієнт матеріаловіддачі протягом досліджуваного періоду знижувався, що свідчить, що підприємство не має резервів для підвищення виробництва. Зростання показника матеріаломісткості на ТОВ «ОСП Корпорація ВАТРА» протягом досліджуваного періоду свідчить про негативну тенденцію збільшення матеріальних витрат на 1 грн. випущеної продукції.

З 2014 року спостерігається тенденція до збільшення вартості активів, що є позитивним у діяльності ТОВ «ОСП Корпорація ВАТРА». Аналіз фінансових ресурсів підприємства показав, що з кожним роком збільшується вартість власного капіталу. Поточні зобов'язання кожного року збільшуються, що підриває фінансову стійкість підприємства та робить його залежним від кредиторів. Діагностика показників ліквідності свідчить, що зниження платоспроможності відбулось за рахунок зростання дебіторської заборгованості внаслідок відволікання оборотних коштів. В цілому, підприємство є фінансово незалежним, власники майже повністю фінансують своє підприємство, присутнє низьке покриття боргів власним капіталом. Незначне зниження значення коефіцієнтів оборотності на підприємстві є ознакою спаду ділової активності, що негативно позначилось і на рентабельності (прибутковості), і, як наслідок, на зниженні ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства.

За даними фінансової звітності ТОВ «ОСП Корпорація ВАТРА» за 2014-2018рр. проведено аналіз рівня та динаміки фінансових результатів діяльності.

Аналіз прибутку показав, що в 2018 році відбулося зростання величини чистого прибутку в порівнянні з 2014 роком на 564 тис. грн. або 31%. Якщо порівнювати 2018 рік з показниками 2017 видно, що році прибуток зменшився в порівнянні на 620 тис. грн. або на 19,7 %.

Рентабельність підприємства свідчить, що кожна одиниця активів у 2014 році приносить 3,9 грн. чистого прибутку. У 2018 р. показник зріс до 4,3. Це позитивна тенденція, оскільки підприємству кожна одиниця активів стала приносити більше прибутку. Тому активи у 2018 році використовуються більш ефективно. Рентабельність власного капіталу за весь досліджуваний період не досягла нормативного значення. набувають значно вищого значення ніж попередні показники. На 1 грн. вартості власного капіталу підприємство отримує 6,4 та 10,3 грн. прибутку, відповідно у 2014 та 2018 роках. У проміжних роках значення показника коливається.

Факторний аналіз прибутковості ТОВ «ОСП Корпорація ВАТРА» за 2014 - 2018 рр. показав, що за рахунок доходу прибуток у 2018 році збільшився на 36,44 тис.грн, за рахунок зміни витрат зріс на 153,2 тис.грн.

Проведений аналіз ТОВ «ОСП Корпорація «Ватра» свідчить, що досліджуване підприємство сьогодні є одним з найбільших в Україні виробником світлотехнічної продукції промислового і культурно-побутового призначення та експортером світлотехнічної продукції як на внутрішніх так і на зовнішніх ринках. Також компанія успішно проводить свою виробничо-господарську та фінансово-збутову діяльність.

SWOT-аналіз визначив слабкі та сильні сторони, загрози і можливості підприємства. Сильних сторін більше ніж слабких, проте можливостей менше ніж загроз. Підприємство позиціонує у нижній частині матриці SWOT-аналізу, для якого характерною є стратегія формування конкурентних переваг та посилення позицій на ринку. Для цього потрібно: зміцнити свої позиції на вітчизняному ринку; вийти на нові зарубіжні ринки; забезпечувати імідж кращого виробника, а ніж конкуренти.

Оцінка інноваційного розвитку вітчизняних підприємств світлотехнічної галузі виявила, що резерви його активізації є достатньо різноплановими. Важливим чинником успішного функціонування на ринку світлотехнічної продукції є розробка інноваційної стратегії. Відзначено, що для ТОВ «ОСП Корпорація «Ватра» доцільно обрати до розробки еволюційну комплексну інноваційну стратегію, як поєднання продуктивних і процесних інновацій. Для реалізації інноваційної стратегії і, як наслідок, підвищення конкурентоспроможності підприємства та обмеження негативного впливу зовнішнього середовища на діяльність ТОВ «ОСП Корпорація «Ватра», запропоновано здійснити низку інноваційних заходів.

При проведенні дослідження обґрунтовано доцільність розширення діяльності ТОВ «ОСП Корпорація «Ватра» і налагодження на існуючих

потужностях виробництва освітлювальних ламп на основі світлодіодів. Запропоновано заходи з підготовки виробництва та освоєння нового виробу, яка одночасно буде важливою первинною метою діяльності відповідних служб підприємств, та з іншого боку засобом досягнення загальної і кінцевої мети діяльності підприємств – випуску якісної та конкурентоспроможної продукції, фінансово доступної для споживачів.

Напрямом інноваційного розвитку є реалізація проекту диверсифікації з технічного переозброєння виробництва за рахунок впровадження нової лінії «LSP 2500». Це забезпечить спрощення технічного процесу та підвищення продуктивності обладнання, дозволить більш якісно обробляти корпусні деталі, економити різного роду ресурси, та отримати новий конкурентоспроможний за показниками ціни та якості.

Щоб реалізувати проєкт диверсифікації ТОВ «ОСП Корпорація «Ватра» повинне тимчасово створити матричну структуру управління проєктом диверсифікації, у якій будуть задіяні основні підрозділи підприємства під керівництвом головного інженера. Впровадження такої структури забезпечить ефективніше використання часу, постійний контроль за термінами та якістю виконання робіт, контроль за витрачанням коштів та інших ресурсів, оперативне реагування на будь-які непередбачені ситуації та внесення можливих змін у інноваційний проєкт.

Результати розрахунків показують, що термін окупності витрат по проєкту диверсифікації складе більше двох років – 2,75 року. Індекс прибутковості складає 1,09. Рентабельність проєкту становить 48%. Всі показники набувають значення вище нормативів, запропонований проєкт економічно обґрунтований та рекомендований до реалізації.

Запропоновані заходи щодо поліпшення охорони праці призведуть до поліпшення стану охорони праці на ТОВ «ОСП Корпорація Ватра» та сприятимуть підвищенню продуктивності праці, що, відповідно, вплине на ефективність діяльності підприємства загалом.

СПИСОК ПРАЦЬ ОПУБЛІКОВАНИХ ЗА ТЕМОЮ ДОСЛІДЖЕННЯ

Тетяна Винник, Процків О. Економічна безпека підприємства та її фінансова складова / Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції «Формування механізму зміцнення конкурентних позицій національних економічних систем у глобальному, регіональному та локальному вимірах» (5 квітня 2019 р.) / Тернопіль, ТНТУ ім.І.Пуллюя. – Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2019. – 168 с. – С.106-107.

АНОТАЦІЯ

Процків О.І. Обґрунтування проєкту диверсифікації діяльності підприємства (на прикладі ТОВ «ОСП Корпорація Ватра»). – Рукопис.

Дослідження на здобуття освітнього ступеня «Магістр» за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». – ТНТУ. – Тернопіль, 2019.

Об'єктом дослідження є загальні науково-теоретичні та методичні підходи щодо процесу диверсифікації діяльності підприємства.

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні теоретичних основ, пошуку методичних підходів та прикладних рекомендацій щодо оцінки та розробки проекту диверсифікації діяльності підприємства, на прикладі ТОВ «ОСП Корпорація Ватра».

Методи дослідження. Робота базується на методах вертикального та горизонтального аналізу, методах індукції та дедукції, статистичних порівнянь, коефіцієнтного аналізу, методу узагальнення.

У даному дослідженні представлено теоретико-методичні основи диверсифікації, відображено її види та інструменти. Наведено основні концепції диверсифікації. Проаналізовано фінансово-господарську діяльність ТОВ «ОСП Корпорація Ватра». Оцінено виробничий потенціал. Окреслено основні тенденції розвитку галузі, в якій функціонує підприємство. Здійснено оцінку впливу прибутку на фінансові показники діяльності підприємства. Запропоновано вдосконалити виробничу стратегію підприємства шляхом диверсифікації виробництва.

Ключові слова: виробничий потенціал, виробнича стратегія, ресурси, прибуток, диверсифікація, проект

ANNOTATION

Protskiv O. Substantiation of enterprise activity diversification project (LLC «Corporation Vatra» as a case study). – Manuscript.

The research to obtaining the education degree «Master» in the specialty 076 «Business, Trade and Stock Activities». – Ternopil Ivan Puluj National Technical University. – Ternopil, 2019.

The object of the research are general scientific-theoretical and methodological approaches to the process of enterprise diversification.

The purpose of this research is theoretical bases, search and methodological approaches applied recommendations to the evaluation and development of the project of diversification of the enterprise activity.

Research methods. The research is based on methods of vertical and horizontal analysis, methods of induction and deduction, statistical comparisons, coefficient analysis, method of generalization.

This research presents the theoretical and methodological foundations of diversification, reflects its types and tools. The basic concepts of diversification are given. The financial and economic activity of LLC «Corporation Vatra» was evaluated. Production potential was estimated. The basic tendencies of development of the branch. The impact of profit on the financial performance of the enterprise was done. It was suggested the production strategy of the enterprise by diversifying production.

Keywords: production potential, production strategy, resources, profit, diversification, project